

De Belastingdienst heeft de wettekst vertaald naar een voorlichtende tekst op de website. Zie nevenstaande afbeelding.

Hieronder zal ik aan de hand van de vijf niveaus en bijbehorende ijkpunten uit het CCC-model de kwaliteit van de vertaling bespreken, hoe deze is gemaakt, en waar de tekst beter zou kunnen. De analyse biedt geen uitputtend overzicht van vertaaltappen en hun communicatieve en juridische implicaties.

A. Teksttype

De tekst is een vertaling van het wetsartikel over de alleenstaande-ouderkorting, waarmee de Belastingdienst voorlichting wil geven aan burgers. Deze willen weten wanneer zij recht hebben op deze heffingskorting en aan welke voorwaarden zij moeten voldoen. Het teksttype, een pagina op de website van de Belastingdienst, is geschikt voor het geven en vergaren van algemene informatie hierover. Het is niet duidelijk wat de juridische status van de informatie op de website is. Hoewel burgers ervan uit moeten kunnen gaan dat de informatie juist is, heeft de tekst niet de juridische status van wettekst. Volgens de rechtspraak kunnen belastingplichtigen geen rechten ontlenen aan algemene voorlichting, zoals informatie op de website. Indien er een fout in de voorlichting staat, ligt het risico in beginsel bij de burger en niet bij de Belastingdienst. Het zou duidelijker zijn om dit te vermelden, bijvoorbeeld door onderaan de tekst een voorbehoud op te nemen.²

B. Inhoud

Onder *Inhoud* valt de hoeveelheid informatie, de overeenstemming tussen de feiten en de juistheid van de gegevens. Een tekst geeft voldoende informatie wanneer vragen van de lezer die door de tekst worden opgeroepen, worden beantwoord. Hoewel de informatie in grote lijnen begrijpelijk en voldoende lijkt, kan de tekst op een aantal punten duidelijker worden geformuleerd.

Zo is het onduidelijk wat er precies met ‘kind’ wordt bedoeld. De tekst spreekt afwisselend over ‘kind’ in onpersoonlijke vorm (bijvoorbeeld ‘kinderen’, ‘1 kind’, ‘dit kind’ en ‘het kind’ in de regels 5, 6, 7 en 8) en over het persoonlijke ‘uw kind’. Is dit een ‘biologisch kind’ of een ‘kind’ in de algemene betekenis, zoals bijvoorbeeld een pleegkind, een erkend kind of een adoptiekind? Uit de wettekst blijkt dat het gaat om een ‘kind’ dat een bloed- of aanverwant in neergaande lijn is, maar dat onder een ‘kind’ ook een pleegkind wordt begrepen.

Aanbeveling: het is juridisch juister, maar onpersoonlijker, om te spreken over ‘een/dit kind’ in plaats van ‘uw kind’. Aangezien de

Belastingdienst

Intermediairs Douane voor bedrijven Sitemap

Privé > Inkomstenbelasting > Nieuw in 2013 > Heffingskortingen 2013 > Alleenstaandeouderkorting

1 Alleenstaandeouderkorting

<3 Lees voor

2 De alleenstaandeouderkorting is € 947 (na het jaar waarin u de AOW-leeftijd hebt bereikt: € 490).

3 U krijgt de alleenstaandeouderkorting als u aan de volgende voorwaarden voldoet:

4 U hebt in 2013 meer dan 6 maandengeen fiscale partner.

5 U hebt in die periode een huishouden met alleen 1 of meer kinderen waarvan de jongste is geboren na 31 december 1994.

6 U onderhoudt in deze periode minimaal 1 kind dat tot uw huishouding hoorde voor minimaal € 408 per kwartaal. Of u krijgt kinderbijslag voor dit kind (of een vergelijkbare buitenlandse uitkering).

7 Dit kind staat in deze periode bij de gemeente ingeschreven op uw woonadres.

8 Uw kind heeft geen eigen inkomen of vermogen. Heeft uw kind wel eigen inkomen of vermogen? Dan krijgt u de alleenstaandeouderkorting als dit inkomen of vermogen voor het kind onvoldoende is om van te leven.

9 Is uw kind geboren na 31 december 1996? Dan nemen wij aan dat u uw kind onderhoudt en dat dit kind geen eigen inkomen of vermogen heeft.

10 Verhoging alleenstaandeouderkorting

11 Is het kind dat u onderhoudt, geboren na 31 december 1996? Dan wordt de alleenstaandeouderkorting verhoogd met 4,3% (na het jaar waarin u de AOW-leeftijd hebt bereikt: 2,22%) van uw arbeidsinkomen. De verhoging is maximaal € 1.319 (na het jaar waarin u de AOW-leeftijd hebt bereikt: € 682).

12

13 **1** Let op! Hebt u in 2013 de AOW-leeftijd bereikt? Dan verandert het tarief. U betaalt namelijk geen AOW-premie meer met ingang van de maand waarin u AOW krijgt. Dit heeft gevolgen voor het bedrag van de alleenstaandeouderkorting.

14 Heffingskorting bij overlijden

15 U krijgt de alleenstaandeouderkorting als u meer dan 6 maanden aan alle voorwaarden voor deze heffingskorting hebt voldaan. Voldoet u niet aan de termijn van meer dan 6 maanden omdat uw kind is overleden, maar wel aan de overige voorwaarden? Dan krijgt u toch deze korting.

16

Belastingdienst de voorkeur geeft aan een meer persoonlijke benadering, past ‘uw kind’ beter. Het moet dan wel duidelijk zijn dat onder dit begrip ook bijvoorbeeld pleegkinderen vallen. Een volgend punt dat duidelijker kan, is dat een alleenstaande ouder moet voldoen aan *alle* voorwaarden om de alleenstaande-ouderkorting te krijgen. In de tekst blijkt dit pas in de laatste alinea (regel 15). Bovendien is de informatie onvoldoende. Zo wordt in regel 4 gesproken over een termijn van ‘6 maanden’. Zijn dit zes maanden aaneengesloten? Of zes maanden binnen één kalenderjaar? *Aanbeveling:* geef bovenaan de voorwaarden aan dat aan *alle* voorwaarden moet worden voldaan en dat er *meer dan zes maanden* aaneengesloten aan al deze voorwaarden moet zijn voldaan. Om (typografisch)

te benadrukken dat de voorwaarden cumulatief zijn, zouden de voorwaarden ook genummerd kunnen worden.

Sommige fiscaal-juridische concepten zijn aangepast: de fiscaal-juridische woordgroep ‘in belangrijke mate’ wordt vervangen door een concrete invulling, namelijk het bedrag van € 408 per kwartaal (regel 6). De juridische formulering ‘hetzelfde woonadres (...) in de basisadministratiepersoonsgegevens’ wordt vervangen door het alledaagse spraakgebruik ‘bij de gemeente ingeschreven op uw woonadres’ (regel 7). Op sommige punten is de informatie echter onvoldoende. Zo staat in de tekst ‘eigen inkomen’ en ‘vermogen’. Wat (en hoeveel) wordt hier precies mee bedoeld?

Aanbeveling: wees inhoudelijk duidelijk en volledig. Vul juridische concepten zoveel mogelijk in, bijvoorbeeld met een hyperlink naar achterliggende informatie, of geef voorbeelden.³

C. Opbouw

De vertaling is als volgt opgebouwd: een titel, de voorwaarden, de hoogte van de korting, de verhoging op de korting en ten slotte volgt een uitzondering op de hoofdregel. De opbouw van het wetsartikel en de vertaling zijn goed vergelijkbaar. Het wetsartikel is als volgt opgebouwd: lid 1, sub a, b en c geeft de voorwaarden voor de korting. Lid 2 geeft een specificatie bij lid 1 (en 3). In lid 3 worden de bedragen gegeven en in lid 4 wordt de uitzondering beschreven. Als de wettekst en de vertaling naast elkaar worden gelegd, zijn de overeenkomsten in de opbouw goed zichtbaar.

De opbouw van de informatie over de alleenstaande-ouderkorting lijkt op het eerste gezicht helder, maar een inleiding ontbreekt. Een inleiding is een goed middel om de lezer alvast te laten kennismaken met wat hij gaat lezen. Dit komt de begrijpelijkheid ten goede.

Aanbeveling: introduceer het onderwerp door middel van een korte inleiding. Bijvoorbeeld: *Bent u een alleenstaande ouder? Dan hebt u mogelijk recht op een korting. Als u voldoet aan alle onderstaande voorwaarden, krijgt u de alleenstaande-ouderkorting. U moet meer dan zes maanden aaneengesloten aan alle voorwaarden voldoen.*

De opbouw van de tekst is redelijk consequent. De inhoud komt overeen met de gebruikte kopjes in regel 1, 10, 13 en 14. Echter, dit zou nog beter kunnen bij het kopje ‘Heffingskorting bij overlijden’. Dit is te algemeen, want uit de inhoud blijkt dat het gaat over het overlijden van het kind. Het kopje laat echter ook de mogelijkheid open dat het gaat om het overlijden van de ouder.

Aanbeveling: vervang het kopje door bijvoorbeeld ‘Heffingskorting bij overlijden kind’.

Het is opvallend is dat er weinig tot geen verbindingswoorden zoals ‘en’, ‘want’ en ‘omdat’ in de tekst voorkomen. Dit is te verklaren vanuit de aard van de tekst, namelijk (grotendeels) een opsomming van voorwaarden. Een andere verklaring is dat de Belastingdienst als norm hanteert dat alinea’s relatief kort moeten zijn (de richtlijn is vijf tot acht regels) en dat zinnen eenvoudig gestructureerd moeten zijn: geen ingewikkelde bijzinnen, geen opeenstapeling van bijzinnen, geen tangconstructies. Daarom zijn structuurwoorden niet nodig voor een goed begrip.

D. Formulering

Het onderdeel *Formulering* ziet toe op een gepaste formulering, eenheid van stijl, correcte zinsbouw en woordkeus. Over het algemeen is de tekst duidelijk en eenvoudig geformuleerd. Dit komt ook doordat deze regeling gaat over zaken die aansluiten bij het alledaags taalgebruik, bijvoorbeeld ‘huishouding’, het ‘onderhouden’ van een ‘kind’, ‘alleenstaande ouder’. Er komen weinig tot geen moeilijke woorden voor in deze tekst, al kunnen enkele begrippen toch onduidelijk zijn. Problematisch zijn begrippen die in de fiscale context een andere of specifiekere betekenis hebben dan in het dagelijks taalgebruik. Bijvoorbeeld het fiscaaltechnische begrip ‘partner’. Fiscaal gezien is sprake van een ‘partner’ als voldaan is aan objectieve en wettelijk vastgestelde criteria. Het hebben van een (persoonlijke) relatie als in de betekenis van ‘partner’ uit het dagelijks taalgebruik speelt geen rol. ‘Partner’ is vertaald naar het jargon ‘fiscaal partner’. Een ander onduidelijk begrip is het pseudojargon ‘vermogen’.

Aanbeveling: Neem (mogelijk) onduidelijke begrippen op in de begripenlijst. Geef waar mogelijk voorbeelden. Bij ‘vermogen’ zou in dit geval kunnen worden verwezen naar de situatie dat een kind veel spaargeld heeft. Ook moet uitgelegd worden vanaf welk bedrag er sprake is van ‘vermogen’. Verder valt het volgende op: het gaat niet over de ‘belastingplichtige’, maar de lezer wordt aangesproken met ‘u’. Het begrip ‘kalenderjaar’ wordt concreet gemaakt en vertaald in ‘in 2013’ (regel 4). Waar in de wet een leeftijd staat genoemd, bijvoorbeeld ‘de leeftijd van 18 jaar’, spreekt de vertaling over ‘geboren na 31 december 1996’ (regel 9). Een onpersoonlijke en ingewikkelde constructie als ‘wordt een kind dat (...) geacht tot het huishouden (...) te behoren en door hem in belangrijke mate te worden onderhouden’ vervangen door het actief geformuleerde ‘Dan nemen wij aan dat u uw kind onderhoudt (...)’ (regel 9). Het werkwoord ‘bedraagt’ is vervangen door ‘is’ in ‘De alleenstaande-ouderkorting is € 947’ (regel 2).

² Al is de vraag of een voorbehoud niet leidt tot onnodige verwarring

³ Bij vertalingen gaan onvermijdelijk elementen verloren. Vanuit juridisch perspectief is de vraag welke betekenselementen verloren gaan bij het ‘vertalen’ van fiscale concepten, en welk betekenisverlies fiscaal-juridisch aanvaardbaar is.

Deze aanpassingen door de Belastingdienst maken de tekst duidelijker, aantrekkelijker en begrijpelijker.

E. Presentatie

De tekst is duidelijk en overzichtelijk gepresenteerd. Het onderdeel dat extra aandacht behoeft (regel 13), is gepresenteerd in een geel blokje met 'Let op!' erboven, waardoor de burger direct ziet dat dit een belangrijk punt is.

De spelling (ijkpunt 15) van 'alleenstaandeouderkorting' is onjuist, omdat de Belastingdienst de schrijfwijze van *Belastingwetten* (Kluwer) aanhoudt. De correcte spelling moet dan zijn: 'alleenstaande-ouderkorting'. Tot slot ontbreekt een spatie tussen 'maandengeen' in regel 4. Dit zal echter geen onbegrip opleveren.

Redelijk geslaagd

Het is de Belastingdienst bij de alleenstaande-ouderkorting redelijk goed gelukt om ingewikkelde fiscale materie om te zetten in een begrijpelijke tekst. Sommige juridische termen zijn achterwege gebleven, zinnen zijn korter gemaakt en eenvoudiger gestructureerd. Sommige juridische omschrijvingen zijn vervangen door begrijpelijker alternatieven. Ook zijn fiscaal-juridische concepten als 'in belangrijke mate' verduidelijkt door deze te concretiseren. Tegelijkertijd zijn de wijzigingen niet heel ingrijpend. Het lijkt er dan ook op dat de wettekst in dit geval relatief eenvoudig is en dat de vertaling hierdoor ook soepel is verlopen. Uit ander onderzoek blijkt dat een ingewikkelder fiscale regeling moeizamer te vertalen is. Het evenwicht tussen begrijpelijkheid en juridische juistheid blijkt daar veel lastiger, waarbij het eerste ten koste gaat van het tweede.

Bijzondere verantwoordelijkheid

Hoewel de Belastingdienst voor deze vertaling een schouderklopje verdient, hebben burgers nog altijd veel problemen met het begrijpen van fiscale informatie van de Belastingdienst.⁴ Er is nog veel te verbeteren in de communicatie met belastingplichtigen. Dit is niet alleen vanuit het perspectief van de burger of tekstschrijver belangrijk, maar ook vanuit fiscaal perspectief. Waarom? Een gedachte kan zijn dat er toch wel belasting betaald moet worden, ongeacht of de burger het begrijpt. Dat is waar, maar er is nog wel wat te zeggen over de manier waarop er betaald wordt.

De Belastingdienst heeft groot belang bij goede communicatie. Meer begrip creëert namelijk meer *compliance*: de bereidheid waarmee belastingplichtigen vrijwillig hun wettelijke verplichtingen nakomen.

Of, aldus Lentz: 'Een hogere aanslag met een begrijpelijke uitleg wordt eerder geaccepteerd dan eentje met een onbegrijpelijk verhaal.'

Ook heeft de Belastingdienst belang bij begrijpelijke communicatie om redenen van efficiëntie. In tijden waarin de Belastingdienst wordt geconfronteerd met flinke bezuinigingen, is de fiscale zelfstandigheid van burgers van groot belang. Hoe beter burgers zichzelf kunnen bedienen met begrijpelijke en toepasbare informatie, hoe minder vragen de Belastingdienst hoeft te beantwoorden. Zo kost elk telefoontje naar de BelastingTelefoon de dienst € 8,50, maar een bezoek aan de website aanzienlijk minder.

Afgezien van het hiervoor beschreven nut van fiscale vertalingen voor de Belastingdienst én de burger, is het ook een noodzaak voor beiden. De Belastingdienst heeft als overheidsorganisatie de juridische én ethische verplichting om burgers duidelijk te informeren over hun fiscale verplichtingen. Daarnaast zijn burgers afhankelijk van de voorlichting van de Belastingdienst. Bij de afhandeling van hun fiscale verplichtingen zullen burgers in het algemeen uitsluitend vertrouwen op de vertalingen van complexe wetten. De oorspronkelijke wetteksten zullen zij zelden lezen. Bovendien ontbreekt voor burgers de contractsvrijheid om wel of niet in aanraking te komen met het belastingrecht en de Belastingdienst. Deze 'gedwongen winkelen' leidt tot een bijzondere verantwoordelijkheid voor de Belastingdienst.

Fiscale noodzaak

De Belastingdienst is al lange tijd bezig met een helderder communicatie over fiscale verplichtingen. Hierbij blijft het evenwicht tussen begrijpelijkheid en juridische juistheid een uitdagend spanningsveld, zowel voor tekstredacteurs als fiscalisten. Fiscale wet- en regelgeving is naar haar aard zo complex, dat niet alleen burgers, maar ook veel fiscalisten moeite hebben met het doorgronden ervan.

De Belastingdienst besteedt terecht veel aandacht aan begrijpelijke communicatie. Dit is niet alleen belangrijk vanuit het perspectief van communicatiedeskundigen en tekstwetenschappers, maar ook vanuit de fiscaliteit. De Belastingdienst – en belastingheffing in het algemeen – is gebaat bij maatschappelijk draagvlak, en dat maakt begrijpelijke teksten ook, of misschien wel bij uitstek, een fiscale noodzaak. ■

Literatuur

Belastingdienst (2012a). *De nieuwe huisstijl voor de Belastingdienst*. Belastingdienst, Utrecht.
Belastingdienst (2012b). *Tekstafspraken Belastingdienst*. Versie 1.02.21. Belastingdienst, Utrecht.
Belastingdienst (2008). *Communicatierichtlijnen voor Belastingdienstteksten*. Belastingdienst, Utrecht.
P.J.M.C. Schellens (1984). *Taalwetenschap en de taal van de wetenschap*. Oratie Universiteit Twente.
J. Renkema (2012). *Schrijfwijzer* (vijfde editie). Amsterdam: Boom.
L. Lentz. 'Ambtenaren lijken geen rem te hebben'. In: *De Stentor*, 14 september 2011.

⁴ Bijvoorbeeld het jaarverslag van de Nationale Ombudsman 2012, *Mijn onbegrijpelijke overheid*, p. 13-14.